

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL SUDA

ODLUKA

Zahtjev br. 71667/17
Zdravka KUŠIĆ i drugi
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 10. prosinca 2019.
u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Ksenija Turković,
Armen Harutyunyan,
Pere Pastor Vilanova,
Pauliine Koskelo,
Jovan Ilievski,
Raffaele Sabato, *suci*,

i Abel Campos, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 29. rujna 2017. godine,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koje su dostavili podnositelji zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Popis podnositelja zahtjeva naveden je u prilogu. Podnositelje zahtjeva zastupala je gđa S. Čanković, odvjetnica iz Zagreba.
2. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.
3. Vlada Srbije nije iskoristila svoje pravo da se umiješa u postupak (članak 36. stavak 1. Konvencije).

A. Okolnosti predmeta

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

5. Dana 6. veljače 1992. oko 7.00 sati X. je pronašao dva mrtva tijela s prostrijelnim ranama pokraj ceste u blizini Petrovog Polja. To je prijavio policiji u Sisku.

6. Policija u Sisku pozvala je istražnog suca i zamjenika javnog tužitelja na mjesto događaja, a oko 9.00 sati proveden je očevid. Na temelju dokumenata pronađenih u odjeći preminulih moglo se utvrditi da je riječ o N.K.-u i P.K.-u, rođacima podnositelja zahtjeva. U blizini je pronađena čahura kalibra 7,62 mm oznake 321-91. Istražni sudac primijetio je tragove guma na cesti. Snimljene su fotografije i videozapisi mjesta zločina. Tijela su prevezena u Bolnicu Sisak radi pregleda.

7. Dana 7. veljače 1992. medicinski vještak izvršio je vanjski pregled mrtvih tijela N.K.-a i P.K.-a i utvrdio da su umrli od posljedica prostrijelnih rana glave i trupa.

8. Dana 10. veljače 1992. policija u Sisku podnijela je kaznenu prijavu protiv nepoznatih osoba Okružnom javnom tužiteljstvu Sisak, navodeći da su N.K. i P.K. bili ubijeni.

9. Dana 25. veljače 1992. policija u Sisku napravila je „plan rada“, koji je uključivao do tada poduzete radnje i radnje koje će se poduzeti u budućnosti. Također je uključivao dvije moguće teorije o smrti N.K.-a i P.K.-a; prva je bila da ih je ubio netko tko je poznavao njihove životne okolnosti i htio je pribaviti financijsku korist ili im se osvetiti, a druga je bila da ih je ubio netko iz njihove obitelji.

10. Dana 25. svibnja 1992. policija u Sisku dostavila je Okružnom javnom tužiteljstvu Sisak službene bilješke o obavijesnim razgovorima s A., C., B., X., Y. i Y.Y. obavljenim ranije tog mjeseca.

A., susjed preminulih osoba, naveo je kako su 4. veljače 1992. godine u kuću obitelji K. došla petorica muškaraca u maskirnim uniformama, izvršili su pretres kuće, a zatim se udaljili. Sljedećeg dana u kuću su došla dva muškarca u maskirnim uniformama. U kući su se u to vrijeme nalazili B. (koji je stanovao u kući kao izbjeglica) i D. Jedan od dvojice muškaraca ostao je u prizemlju s B.-om i D.-om i prijetio im je oružjem, dok je drugi otišao na kat i odveo N.K.-a iz kuće. P.K. je navodno pronađen u susjednoj kući, a zatim je i on odveden. Dodao je da su se u blizini kuće obitelji K. nalazili pripadnici službe civilne zaštite, ali da ne zna tko je te večeri bio na dužnosti.

C. (brat pokojnog N.K.-a) izjavio je da ga je B. nazvao telefonom ujutro 6. veljače 1992. godine i rekao mu da su N.K.-a i P.K.-a odvela dva naoružana muškarca u maskirnim uniformama. C. je također naveo kako je u siječnju 1992. godine njegov brat N.K. bio odveden iz kuće i doveden na Jodno gdje je bio zlostavljan od strane muškaraca u maskirnim uniformama.

B. je naveo kako su 4. veljače 1992. godine oko 22.00 sata u kuću došla petorica muškaraca u maskirnim uniformama, neko su vrijeme proveli na katu, a zatim se udaljili. Nakon što su se udaljili, N.K. mu je rekao da je to bila policija. Pitali su ga za njegovog sina P.K.-a, koji tada nije bio kod kuće, te su im oduzeli telefon i telefonski imenik. Oko 20.00 sati sljedeće večeri u kuću su došla dva naoružana muškarca u maskirnim uniformama. Jedan je otišao na kat, a drugi je ostao je u prizemlju s B.-om i D.-om. B. i D. primijetili su policijsku oznaku na naoružanom muškarcu koji je ostao s njima. Pita ih je kako mogu živjeti u kući s četnicima koji su ubili njegovo šestogodišnje dijete. Drugi je muškarac doveo N.K.-a s kata te ga je odveo iz kuće. P.K. nije bio kod kuće te večeri. U međuvremenu je D. pozvao policiju, ali dok je policija stigla, muškarci u maskirnim uniformama već su se udaljili.

X. je naveo da je 6. veljače 1992. godine u 7.15 sati, na putu iz Martinske Vesi u Sisak, uočio dva mrtva tijela blizu ceste. Otišao je u lovačku kuću u kojoj su bili stacionirani vojnici. Jednom od njih je rekao da u blizini leže dva mrtva tijela, a vojnik mu je odgovorio da su toga svjesni. X. je zatim otišao u Sisak i stvar je prijavio policiji u Sisku, a dežurni mu je službenik rekao da već znaju za ubojstvo.

Y. i Y.Y. nisu imali nikakvih izravnih saznanja o tim događajima.

11. Dana 7. siječnja 2003. policija u Sisku dostavila je Županijskom državnom odvjetništvu u Sisku službene bilješke o obavijesnim razgovorima s B., C. i D. obavljenim 6. i 7. veljače 1992. godine, navodeći da su pronađene u arhivi policije u Sisku.

Iz bilježaka proizlazi da su 6. veljače 1992. godine C. (brat pokojnog N.K.-a) i D. došli u policijsku postaju u Sisku i prijavili da su oko 20.00 sati 5. veljače 1992. godine dva muškarca došla u kuću N.K.-a i odvela njega i njegovog sina P.K.-a. D., koji je bio svjedok događaja, opisao je jednog od pojedinaca kao niskog punašnog muškarca u maskirnoj uniformi i crnoj kapi označenoj hrvatskim grbom kojem nedostaje gornji desni zub. D. je izjavio da su ta dva muškarca vjerojatno policijski službenici iz redarstvene jedinice „B.R.“, što je primijetio i B. koji je bio s njim.

Iz bilježaka dalje proizlazi da je 7. veljače 1992. godine policija u Sisku obavila obavijesni razgovor s C.-om i B.-om.

C. je izjavio da je bio obaviješten da su 5. veljače 1992. godine dva nepoznata muškarca odvela N.K.-a i njegovog sina P.K.-a iz njihove kuće na nepoznato odredište.

B. je izjavio da su se oko 20.00 sati 5. veljače 1992. godine on i njegov rođak D. nalazili u kući obitelji K. kad je netko pokucao na ulazna vrata. B. ih je otvorio, a dva maskirana muškarca ušla su i odvela N.K.-a i P.K.-a.

12. Dana 11. rujna 2004. podnositelji su dostavili dopis Županijskom državnom odvjetništvu u Sisku i policiji u Sisku, tražeći informaciju o tome jesu li poduzimane radnje u vezi sa smrću njihovih rođaka. Dana 21. listopada 2004. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku odgovorilo je da kazneni postupak nije pokrenut jer još uvijek nisu poznati počinitelji. Jedine utvrđene

činjenice bile su da su N.K. i P.K. odvedeni iz njihove kuće 5. veljače 1992. godine i da su pronađeni mrtvi sljedeći dan.

13. U veljači 2005. godine podnositelji zahtjeva dopisom su se obratili Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, tražeći sklapanje nagodbe o naknadi štete za ubojstva N.K.-a i P.K.-a. Ustvrdili su da su ta ubojstva predstavljala teroristički akt za koji je odgovorna država U ožujku 2005. godine Državno odvjetništvo Republike Hrvatske odgovorilo je da ne postoji mogućnost sklapanja nagodbe.

14. Dana 5. listopada 2006. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku prekvalificiralo je kazneno djelo na štetu N.K.-a i P.K.-a u kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

15. Dana 20. studenog 2006. prva podnositeljica zahtjeva podneskom se obratila Županijskom državnom odvjetništvu, tražeći informacije o napretku istrage. Pozvala se na nedavnu prekvalifikaciju kaznenog djela počinjenog na štetu N.K.-a i P.K.-a u kazneno djelo ratnog zločina te je zatražila sklapanje nagodbe o naknadi štete. Dana 20. studenog 2006. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku odgovorilo je podnositeljici da odluka o odbijanju sklapanja nagodbe ostaje na snazi.

16. Dana 19. prosinca 2008. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku izradilo je izvještaj o stanju predmeta. Zaključeno je da je kazneno djelo ratnog zločina bilo počinjeno na štetu N.K.-a i P.K.-a te da se neće poduzimati daljnje radnje dok se ne obave obavijesni razgovori sa svim relevantnim osobama.

17. Dana 2. siječnja 2009. policija u Sisku obavijestila je Županijsko državno odvjetništvo u Sisku o obavijesnim razgovorima s osobama za koje se smatralo da bi mogle imati saznanja o kaznenim djelima počinjenim tijekom 1991. i 1992. godine na području Siska. U odnosu na stradanje rođaka podnositelja zahtjeva, policija u Sisku potvrdila je da je obavila obavijesni razgovor s C.-om (bratom pokojnog N.K.-a) i E.K., ženom iz čije je kuće P.K. navodno bio odveden u noći 5. veljače 1992. godine, no nijedno od njih nije pružilo nikakve nove relevantne informacije.

18. Dana 9. veljače 2009. policija u Sisku obavijestila je Županijsko državno odvjetništvo u Sisku da je dodatni obavijesni razgovor obavljen s B.-om 27. siječnja 2009. godine.

U tom je razgovoru B. naveo da su od prosinca 1991. godine on i njegova supruga boravili u kući obitelji K. kao izbjeglice. Obitelj K. bili su Srbi, ali dobro su postupali prema njemu i njegovoj supruzi. Krajem 1991. godine N.K. je na neko vrijeme otišao u Srbiju, što je izazvalo sumnje o tome što je radio. Kad se N.K. vratio u Hrvatsku u siječnju 1992. godine, odveden je u policijsku postaju kako bi se pojavio pred zapovjednikom F.-om, te je pušten istog dana. Navečer 5. veljače 1992. godine nekoliko naoružanih muškaraca u maskirnim uniformama došlo je u kuću obitelji K. i odvelo N.K.-a. Muškarci su ih pitali kako mogu živjeti s četnicima koji su silovali dijete. D., koji je u međuvremenu preminuo, također je bio svjedok događaja. Dva dana

kasnije, otišao je u policijsku postaju dati izjavu, a zapovjednik F. rekao mu je da su N.K. i P.K. mrtvi. Nadalje je ustvrdio da je P.K. bio u intimnoj vezi sa ženom po imenu E., koja je mogla imati više saznanja o njegovoj otmici. Čuo je da je E. govorila ljudima da su muškarci koji su odveli N.K.-a i P.K.-a stacionirani u Dermi.

19. Dana 16. veljače 2010. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku dostavilo je Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske novi izvještaj o stanju predmeta.

20. Nakon nekog vremena, predmet u vezi sa stradavanjem N.K.-a i P.K.-a delegiran je u nadležnost Županijskog državnog odvjetništva u Osijeku, koje je pred Županijskim sudom u Osijeku podiglo optužnicu protiv V.M.-a, Đ.B.-a i D.B.-a zbog kaznenih djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva počinjenih u području Siska tijekom 1991. i 1992. godine.

21. Dana 29. siječnja 2014., nakon što je okončan kazneni postupak protiv V.M.-a, Đ.B.-a i D.B.-a, Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku vratilo je Županijskom državnom odvjetništvu u Sisku predmete koji su bili delegirani u njegovu nadležnost, a koji nisu ušli u kazneni postupak. Među vraćenim predmetima bio je i predmet koji se odnosio na stradavanje N.K.-a i P.K.-a.

22. Dana 25. srpnja 2016. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku zatražilo je od Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave kriminalističke policije, Službe ratnih zločina daljnje postupanje u pogledu stradavanja N.K.-a i P.K.-a i, konkretno, ponavljanje obavijesnog razgovora s A.-om.

23. Dana 9. kolovoza 2016. policija u Sisku obavila je obavijesni razgovor s G., susjedom pokojnih N.K.-a i P.K.-a. Ona je navela da je čula da je krajem 1991. godine N.K. otišao u Banovinu ubijati Hrvate.

24. Dana 22. rujna 2016. policija u Sisku obavila je obavijesni razgovor s H.-om, još jednim susjedom, koji je u relevantno vrijeme također bio pripadnik lokalne službe civilne zaštite. Naveo je da je, kad je započeo rat, N.K. često napuštao Sisak, i da ga je jednom prilikom vidio na videosnimci na kojoj je prikazan kako se bori na strani Srbije. Nekoliko dana prije nego što je odveden, N.K. mu je rekao da je primao prijetnje telefonom. H. je rekao da nije svjedočio odvođenju N.K.-a i P.K.-a. Te noći B. je došao u njegovu kuću da mu kaže kako su nepoznati muškarci u maskirnim policijskim uniformama odveli P.K.-a. Zatim je s B.-om otišao u kuću obitelji K. kako bi provjerio situaciju, ali P.K. nije bio ondje. Od nekoga je čuo da je P.K. odveden u kombiju narančaste boje ili boje opeke.

25. U rujnu i studenom 2016. godine policija u Sisku obavila je obavijesni razgovor s I.-om i J.-om.

26. Dana 11. studenog 2016. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku na zapisnik je uzelo izjave od X.-a i E.

X., koji je pronašao tijela N.K.-a i P.K.-a u veljači 1992. godine, nije imao novih relevantnih saznanja.

E., žena iz čije je kuće P.K. navodno odveden u veljači 1992. godine, navela je da P.K. nikad nije bio u njezinoj kući i da nema nikakvih saznanja o njegovoj otmici. Zatim joj je pokazan prijepis izjave koju je policiji dala 2008. godine. Navela je da su dvije osobe u maskirnim uniformama došle u njezinu kuću i odvele P.K.-a, ali budući da je njezino malo dijete počelo plakati, nije mogla čuti što govore P.K.-u i nije znala zašto su ga odveli. E. je porekla da je dala tu izjavu policiji 2008. godine, ponavljajući da P.K. nikad nije bio u njezinoj kući.

27. Dana 7. veljače 2017. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku zatražilo je da se obavijesni razgovor obavi s policijskim službenikom P.-om.

28. Dana 2. ožujka 2017. P. je naveo da je jedna vojna jedinica bila stacionirana u lovačkoj kući blizu mjesta na kojem su pronađena tijela, ali nije znao o kojoj je jedinici bila riječ.

29. Dana 13. srpnja 2017. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku zatražilo je od policije da utvrdi koja je vojna jedinica bila stacionirana u lovačkoj kući.

30. Dana 9. kolovoza 2017. policija je obavijestila Okružno javno tužiteljstvo Sisak da je obavila obavijesne razgovore s K., L., Lj., M., N., a nitko od njih nije znao koja je vojna jedinica bila stacionirana u lovačkoj kući.

31. Dana 21. srpnja 2017. policija u Sisku zatražila je od Ministarstva obrane Republike Hrvatske potvrdu o tome koja je vojna jedinica bila stacionirana u lovačkoj kući blizu mjesta na kojem su pronađena tijela N.K.-a i P.K.-a. Dana 5. rujna 2017. ministarstvo je odgovorilo da nijedna jedinica hrvatske vojske nije bila stacionirana u toj lovačkoj kući.

32. Dana 20. veljače 2018. Županijsko državno odvjetništvo u Sisku zatražilo je od policije da obavi obavijesne razgovore s G., H., O., R., S., Š. i T. kako bi prikupilo daljnje informacije o stradavanju N.K.-a i P.K.-a.

33. Dana 11. svibnja 2018. policija u Sisku izvijestila je da su obavljene obavijesni razgovori s G., O., S., Š. i T., koji nisu imali nikakvih saznanja o tom stradavanju. Obavijesni razgovor nije mogao biti obavljen s H. i R. jer su u međuvremenu preminuli.

34. Dana 18. ožujka 2019. odlučeno je da će se šest istraga o ratnim zločinima, uključujući istragu o stradavanju N.K.-a i P.K.-a, delegirati u nadležnost Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu i policije u Zagrebu kako bi se osigurala nepristranost osoba koje provode istragu.

35. U kolovozu 2019. godine policija u Zagrebu obavila je obavijesne razgovore s U., V. i Z., a nitko od njih nije imao nikakvih saznanja o stradavanju N.K.-a i P.K.-a.

36. Istraga je i dalje u tijeku.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Ustav Republike Hrvatske

37. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, uz daljnje izmjene i dopune) glase:

Članak 21.

„Svako ljudsko biće ima pravo na život.

...“

Članak 134.

„Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad [domaćih] zakona ...“

2. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske

38. Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 49/2002) glasi kako slijedi:

Članak 31.

„1. Odluke i rješenja Ustavnog suda obvezatni su i dužna ih je poštovati svaka fizička i pravna osoba.

2. Sva tijela državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su u okviru svoga ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke i rješenja Ustavnog suda.

3. Vlada Republike Hrvatske osigurava preko tijela državne uprave provedbu odluka i rješenja Ustavnog suda.

4. Ustavni sud može sam odrediti tijelo kojem povjerava provedbu svoje odluke, odnosno rješenja.

5. Ustavni sud može odrediti način provedbe svoje odluke, odnosno rješenja.“

Članak 62.

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava [kojoj se prigovara] dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

...“

Članak 63.

„1. Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

2. U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti ...

3. U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava ... [na suđenje u razumnom roku]. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.“

Članak 71.

„1. [Ustavni sud] ispituje samo one povrede ustavnih prava koje su istaknute u ustavnoj tužbi.

...“

3. Zakon o sudovima

39. Mjerodavni dio Zakona o sudovima (Narodne novine br. 28/2013, uz daljnje izmjene i dopune) glasi kako slijedi:

Članak 5.

„Sudovi sude na temelju Ustava, pravne stečevine Europske unije, međunarodnih ugovora, zakona i drugih važećih izvora prava.“

4. Poslovnik Ustavnog suda Republike Hrvatske

40. Dana 23. prosinca 2014. Ustavni sud donio je odluku (Narodne novine br. 2/2015) kojom je izmijenio Poslovnik Ustavnog suda Republike Hrvatske („Poslovnik Ustavnog suda“). Izmijenjenim člankom 54. stavkom 1. uvedena je posebna oznaka „U-IIIb“ za označavanje postupaka pokrenutih pred Ustavnim sudom ustavnom tužbom kojom se prigovara nedjelotvornoj istrazi kaznenih djela na temelju članaka 2. i 3. Konvencije. Mjerodavni dio Poslovnika Ustavnog suda sada glasi:

Označavanje ustavnosudskih predmeta**Članak 54. stavak 1.**

„Oznake [koje se koriste za označavanje] ustavnosudskih predmeta su:

...

U-III - postupak pokrenut ustavnom tužbom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom;

...

U-IIIb1 - postupak u povodu ustavne tužbe [podnesene] i prije no što je iscrpljen pravni put zbog neprovođenja istrage (nedjelotvorna istraga) kaznenih djela vezanih uz članak 2. (pravo na život) i članak 3. (zabrana mučenja) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;

...“

5. *Sudska praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske*

41. U odlukama U-I-892/1994 od 14. studenog 1994. (Narodne novine br. 83/1994) i U-I-130/1995 od 20. veljače 1995. (Narodne novine br. 112/1995), Ustavni sud presudio je da se sva prava zajamčena Konvencijom i njezinim Protokolima trebaju smatrati ustavnim pravima s pravnom snagom jednakom odredbama Ustava.

42. Dana 14. svibnja 2001. u predmetu br. U-III-791/1997 Ustavni sud usvojio je ustavnu tužbu u vezi s povredom podnositeljeva prava na život. Mjerodavni dio te odluke glasi:

“ Iz odredaba ZKP proizlazi da, kad je državni odvjetnik tužitelj, oštećenik ima vrlo ograničene ovlasti u postupku. No, čim državni odvjetnik prestane biti stranka (ako odustane od optužnice i sl.), oštećenik ima pravo nastupiti kao supsidijarni tužitelj u postupku. Drugim riječima, kad u postupku nema državnog odvjetnika [u svojstvu tužitelja], [oštećena] stranka je (ili može biti) supsidijarni tužitelj. Ovo temeljno pravilo treba biti smisleno primijenjeno i u slučaju ustavne tužbe. S obzirom na to da državni odvjetnik ne može podnijeti ustavnu tužbu ... oštećenik može sam zastupati svoja prava. U ovom slučaju, [oštećenik] može podnijeti ustavnu tužbu.

43. U odluci U-IIIa-232/2003 od 13. veljače 2004. godine Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je ustavnu tužbu supsidijarnog tužitelja u vezi s duljinom trajanja kaznenog postupka nedopuštenom zbog toga što se u dotičnom postupku nije odlučivalo o njegovim pravima i obvezama ili optužbi zbog kažnjivog djela. Ustavni sud usvojio je isti pristup u odluci U-III-2729/2004 od 23. prosinca 2004. godine.

44. U odluci U-IIIv-3511/2006 od 22. listopada 2008. godine, Ustavni je sud preispitao svoju praksu te je usvojio ustavnu tužbu u vezi s duljinom trajanja postupka koju je podnio supsidijarni tužitelj koji nije postavio imovinskopravni zahtjev u kaznenom postupku. Mjerodavni dio te odluke glasi:

„Stajalište redovnih sudova da podnositeljica nema pravo na zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku jer kao supsidijarna tužiteljica u kaznenom postupku... nije postavila imovinskopravni zahtjev, predstavlja pravno stajalište koje je do sada zastupao ovaj sud.

“Ustavni sud ocjenjuje da takvo stajalište treba preispitati radi javnog interesa i zaštite ustavnih prava žrtava. ...

...

“Stoga, Ustavni sud smatra da se pitanje ima li supsidijarni tužitelj pravo na to da u kaznenom postupku nadležni sud u razumnom roku odluči [može li] okrivljenik pod zakonskim uvjetima biti proglašen krivim i kažnjen, ne može ocijeniti isključivo s motrišta spora o imovinskopravnom zahtjevu koji se možda zametnuo između

oštećenika i okrivljenika. Takvo restriktivno stajalište onemogućilo bi učinkovito ostvarivanje prava supsidijarnog tužitelja na supsidijarni kazneni progon i kosilo bi se sa zahtjevom učinkovitog ostvarivanja prava...”

45. Dana 13. studenog 2014., u odluci U-III-6559/2010 (Narodne novine br. 142/14), Ustavni sud, pozivajući se na standarde djelotvorne istrage izložene u presudama Suda u predmetima *Dolenec protiv Hrvatske* (br. 25282/06, stavci 120. - 130. i 143. - 145., 26. studenog 2009.), *Gladović protiv Hrvatske* (br. 28847/08, stavci 39. - 40. i 46. - 49., 10. svibnja 2011.), *Mađer protiv Hrvatske* (br. 56185/07, stavci 105. - 107. i 111. - 112., 21. lipnja 2011.), *Durđević protiv Hrvatske* (br. 52442/09, stavci 72. - 74., 77. i 83. - 85., ECHR 2011) (izvadci) i *V.D. protiv Hrvatske* (br. 15526/10, stavci 60. - 65., 8. studenog 2011.), prvi je put usvojio ustavnu tužbu u pogledu nedjelotvorne istrage navodnog zlostavljanja podnositelja ustavne tužbe. Osim što je utvrdio povredu članka 3. Konvencije u proceduralnom aspektu, sud je podnositelju ustavne tužbe dosudio naknadu štete te je Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske naložio da provede djelotvornu istragu navodnog zlostavljanja. Na mrežnim stranicama Ustavnog suda navedeno je da je, predmetnom odlukom, njegova praksa usklađena s praksom Suda na temelju članka 3. Konvencije.

46. U odlukama U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015., U-IIIBi-2698/2016 od 14. prosinca 2016., U-IIIBi-4690/2015 od 11. siječnja 2017., U-IIIBi-3699/2015 od 30. ožujka 2017., U-IIIBi-2615/2017 od 13. rujna 2017., U-IIIBi-2349/2013 od 10. siječnja 2018., U-IIIBi-886/2018 od 10. srpnja 2018., U-IIIBi-1385/2018 od 18. prosinca 2018., U-IIIBi-1066/2015 od 3. travnja 2019., U-IIIBi-863/2019 od 9. srpnja 2019. i U-IIIBi-4222/2018 od 5. studenog 2019. – koje su sve objavljene na mrežnim stranicama Ustavnog suda – Ustavni sud ispitivao je ustavne tužbe u pogledu navodne nedjelotvorne istrage na temelju članaka 2. i 3. Konvencije.

47. Konkretno, u odluci U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015. godine, Ustavni sud ispitao je djelotvornost istrage o sudbini brata podnositeljice ustavne tužbe, koji je nestao 1992. godine kad je odveden sa svog radnog mjesta od strane hrvatskih policijskih službenika i odvezen u Bosnu i Hercegovinu. Nakon što je primio očitovanje nadležnog Državnog odvjetništva o radnjama poduzetim u istrazi, i ponavljajući načela izložena u predmetu *Jelić protiv Hrvatske* (br. 57856/11, stavci 72. - 77., 12. lipnja 2014.), Ustavni sud zaključio je da se u tom konkretnom predmetu istraga provedena nakon što je podnositeljica podnijela kaznenu prijavu 2013. godine zbog ratnog zločina počinjenog protiv njezinog brata ne može smatrati nedjelotvornom. Mjerodavni dio njegove odluke glasi:

“Podnositeljica je 2. prosinca 2013. podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatih počinitelja zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva kojega je žrtva njezin brat.

...

Nakon što je zaprimio podnositeljčinu kaznenu prijavu 2. prosinca 2013., nadležni ured DORH-a poduzeo je niz izvidnih radnji (detaljno opisanih u njegovom očitovanju - v. [prethodno u ovoj odluci]) o kojima je podnositeljica izvještena... Prema očitovanju nadležnog Državnog odvjetništva, izvidi su i dalje u tijeku.

S obzirom na sve okolnosti slučaja, Ustavni sud ocjenjuje da se do dana donošenja ove odluke ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi smrti podnositeljčina brata u smislu članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. stavka 1. Konvencije (proceduralni aspekt).

Također se ne može govoriti ni o tome da podnositeljica nije imala na raspolaganju djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od nedjelotvorne istrage smrti njezina brata u smislu članka 13. Konvencije, što pokazuje i njezina ustavna tužba koja je predmet ovog ustavnosudskog postupka. ”

Ustavni sud dalje je nedopuštenim proglasio dio tužbe koji se odnosi na prigovor nedjelotvorne istrage u povodu prijave nestanka podnositeljčinog brata, zaključivši da nije nadležan za ispitivanje tog pitanja. Mjerodavni dio te odluke glasi:

“ Podnositeljica u ustavnoj tužbi tvrdi da je tijekom kolovoza 1992. godine prijavila Crvenom križu nestanak svog brata. Taj je nestanak 1. rujna 2006. prijavila i [policiji].

Međutim, provedeni dokazi nesporno upućuju na zaključak da se podnositeljčinom bratu G. Đ. izgubio trag na teritoriju Bosne i Hercegovine, a ne Republike Hrvatske....Štoviše, rješenjem od 16. studenoga 2001. G. Đ. proglašen je umrlim... kao mjesto smrti utvrđena je Bosna i Hercegovina.

S obzirom na takvo stanje stvari, ne može se govoriti o tzv. prisilnom nestanku podnositeljčinog brata na području Republike Hrvatske.“

48. U odlukama U-IIIBi-2698/2016 od 14. prosinca 2016., U-IIIBi-4690/2015 od 11. siječnja 2017. i U-IIIBi-3699/2015 od 30. ožujka 2017., Ustavni je sud u analizi djelotvornosti istraga na temelju proceduralnog aspekta članka 2. Konvencije napomenuo da je nadležni tužitelj poduzeo niz izvidnih radnji nakon zaprimanja kaznene prijave, o kojima podnositelji ustavne tužbe jesu ili nisu bili obaviješteni, i da se, s obzirom na sve okolnosti predmeta, do dana donošenja odluke ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi. Sud je također smatrao da se ne može govoriti ni o tome da podnositelji nisu imali na raspolaganju djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od nedjelotvorne istrage na temelju članka 13. Konvencije, što pokazuju i njihove ustavne tužbe koje su ispitane u ustavnosudskom postupku.

49. U odluci U-IIIBi-2615/2017 od 13. rujna 2017. godine, Ustavni sud utvrdio je da se ne može govoriti o nedjelotvornoj istrazi smrti podnositeljeve majke 2009. godine. Napomenuo je da se podnositelj više od godinu dana nakon smrti majke obratio Državnom odvjetništvu, navodeći svoje sumnje da joj je naštetio izvanbračni suprug, ali ne pružajući nikakve konkretne informacije. Nadležno Državno odvjetništvo poduzelo je odgovarajuće radnje kako bi provjerilo te navode, a prikupljeni dokazi ukazivali su na to da je njegova majka preminula zbog moždanog udara i da je bolnica dostavila

svu medicinsku dokumentaciju podnositelju. Ustavni sud ponovio je da je država obvezna provesti djelotvornu istragu na temelju članka 2. Konvencije kad se ima razloga vjerovati da je neka osoba umrla u sumnjivim okolnostima. Iako je nadležno Državno odvjetništvo uputilo podnositelja da podnese kaznenu prijavu, on to nikada nije učinio niti je objasnio zašto majčinu smrt smatra sumnjivom. Ako je podnositelj imao kakvih određenih saznanja u tom pogledu, još uvijek je mogao podnijeti kaznenu prijavu.

50. U odluci U-IIIbI-2349/2013 od 10. siječnja 2018. godine, u pogledu nedjelotvorne istrage navodnog zlostavljanja podnositeljice od strane policijskih službenika, Ustavni je sud presudio u korist podnositeljice. Ispitao je predmet na temelju članaka 3. i 14. Konvencije te je utvrdio da koraci koje su poduzeli policija i Državno odvjetništvo nisu ispunili potrebne procesne pretpostavke. Na temelju zaključaka Ustavnog suda, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske nastavilo je istragu prigovora podnositeljice zahtjeva. Brojni svjedoci, uključujući podnositeljicu zahtjeva, bili su pozvani na ispitivanje u veljači 2018. godine (vidi *D.K. protiv Hrvatske*, (odl.), br. 28416/14, stavci 31. - 33., 26. lipnja 2018.).

51. U odluci U-IIIbI-886/2018 od 10. srpnja 2018. godine, Ustavni sud ispitao je ustavnu tužbu u pogledu neprimjerenog postupanja policije i nedjelotvorne istrage o tom pitanju. Napominjući da se po kaznenoj prijavi podnositelja od 17. studenog 2017. godine provodi istraga vezana uz postupanje policijskih službenika protiv podnositelja, Ustavni je sud zaključio da nije povrijeđen proceduralni aspekt članka 3. Konvencije.

Dvoje sudaca Ustavnog suda donijelo je izdvojeno mišljenje uz tu odluku. Nisu se složili da sama činjenica da su nadležna tijela ispitivala podnositeljevu kaznenu prijavu znači da je istraga njegovog navodnog zlostavljanja od strane policije bila djelotvorna. Napomenuli su da je podnositelj zahtjeva 20. kolovoza 2017. godine izričito rekao zamjenici državnog odvjetnika i istražnom sucu da su ga policijski službenici tukli te im je pokazao ozljede nanesene u području trupa. Kad je dan ranije bio odveden u policijsku postaju, pregledala ga je liječnica, koja je navela da nema nikakvih ozljeda. Bilo je stoga životno prihvatljivo da je te ozljede zadobio 20. kolovoza 2017. godine kad je bio zadržan u policijskoj postaji. Dvoje sudaca nadalje su napomenuli da su nadležna tijela, umjesto da su pokrenula istragu po službenoj dužnosti odmah nakon što su saznala za uvjerljivu tvrdnju podnositelja zahtjeva da je bio zlostavljan, istragu njegovih navoda započela tek u studenom 2017. godine, kada je podnio kaznenu prijavu o tom pitanju. Tada više nije bilo moguće ispitati prirodu i porijeklo njegovih ozljeda.

52. U odluci U-IIIbI-1385/2018 od 18. prosinca 2018. godine, Ustavni sud utvrdio je da je istraga smrti šestogodišnje kćeri i sestre podnositelja ustavne tužbe u blizini granice sa Srbijom nakon navodnog vraćanja obitelji od strane hrvatskih policijskih službenika bila djelotvorna. Utvrdio je da su podnositelji podnijeli kaznenu prijavu u prosincu 2017. godine te da su

nadležna istražna tijela zatim ispitala sve postojeće indicije i utvrdila da ne postoje osnove sumnje da su hrvatski policijski službenici počinili kaznena djela protiv podnositeljâ i pokojnog djeteta. Ustavni je sud utvrdio da je kaznena prijava podnositeljâ odbačena unutar zakonom propisanog roka i da su podnositelji bili preuzeli kazneni progon. Podnositelji su imali na raspolaganju djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od nedjelotvorne istrage; mogli su zatražiti od nadležnog državnog odvjetnika obavijest o poduzetim radnjama u povodu njihove kaznene prijave, a mogli su i podnijeti ustavnu tužbu, koja je bila ispitana.

Troje sudaca Ustavnog suda donijelo je izdvojeno mišljenje uz tu odluku. Smatrali su da se ispitivanje djelotvornosti istrage smrti djeteta nije smjelo svesti na proceduralni formalizam. Od ključne je važnosti bilo utvrditi je li dijete prešlo granicu i ušlo na hrvatski teritorij i jesu li ju hrvatski policijski službenici spriječili da zatraži azil vrativši ju u Srbiju. Troje sudaca napomenuli su, *inter alia*, da istražna tijela nisu uzela u obzir važnu javnu izjavu srpskih vlasti uključenu u spis predmeta, nisu razmatrali je li kritični događaj zabilježen na nekoj vrsti uređaja za snimanje i nisu provjerili lokaciju podnositelja i uključenih policijskih službenika putem signala njihovih mobilnih telefona.

53. U odluci U-III Bi-1066/2015 od 3. travnja 2019. godine, Ustavni sud ispitao je djelotvornost istrage ubojstva sina podnositeljice ustavne tužbe 1991. godine u Vukovaru. Nakon što je primio očitovanje nadležnog Državnog odvjetništva o radnjama poduzetim u istrazi, i ponavljajući načela izložena u predmetu *Milić i drugi protiv Hrvatske* (br. 38766/15, stavci 44. - 49., 25. siječnja 2018.), Ustavni sud zaključio je da se u tom konkretnom predmetu istraga ne može smatrati nedjelotvornom. Mjerodavni dio odluke Ustavnog suda glasi:

“Ustavni sud uvodno napominje da vlasti Republike Hrvatske nisu odgovorne za smrt sina podnositeljice.

...

U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra nespornim da je sin podnositeljice stradao 20. studenoga 1991. u okolnostima koje povlače za sobom obvezu nadležnih tijela da provedu temeljitu i djelotvornu istragu u smislu članka 21. Ustava.

Ustavni sud utvrđuje da je sin podnositeljice stradao za vrijeme rata i to na području koje je prvo bilo okupirano, a potom je na njemu, sve do 15. siječnja 1998., vlast vršila Prijelazna uprava Ujedinjenih naroda za Istočnu Slavoniju, Baranju i zapadni Srijem (UNTAES) koja je bila uspostavljena na temelju rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1037 od 15. siječnja 1996. Stoga, na tom području državna tijela Republike Hrvatske su vlast, uključujući i pojedine istražne radnje, mogla vršiti tek od 15. siječnja 1998.

Nesporno je da je, nakon provedene opsežne kriminalističke obrade, Ministarstvo unutarnjih poslova podnijelo 21. rujna 1995. nadležnom državnom odvjetništvu kaznenu prijavu protiv ukupno dvije stotine trideset i jednog (231) počinitelja radi više kaznenih djela, između ostaloga, i za usmrćenje četrdeset i sedam (47) civilnih osoba zatečenih u Općoj bolnici u Vukovaru, među kojima se nalazio i sin podnositeljice.

Također je nesporno da je nadležno državno odvjetništvo povodom te kaznene prijave podnijelo zahtjev za provođenje istrage protiv sto devedeset i osam (198) osoba iz kaznene prijave, za koje se mogao utvrditi identitet te da je nadležni sud odredio i proveo određene istražne radnje kao i odredio pritvor te raspisao tjeralicu protiv tih osoba.

Nesporno je, također, da je nakon dovršetka istrage, kazneni postupak obustavljen u odnosu na stotinu osamdeset i osam (188) osoba pozivanjem na mjerodavne odredbe Zakona o općem oprost, a radi kaznenog djela oružane pobune koje je obuhvaćeno tim Zakonom. U odnosu na preostale optuženike podignuta je optužnica za kazneno djelo ratnog zločina, kojom je obuhvaćen kao žrtva i sin podnositeljice zahtjeva.

Ustavni sud utvrđuje da je do opisane obustave kaznenog postupka došlo rješenjem ... od 29. siječnja 2004. ... U spisu nema dokaza, niti je podnositeljica navela u ustavnoj tužbi da je podnijela žalbu na to rješenje...

S druge strane, istraga u odnosu na preostale osumnjičene nastavljena je u odnosu na kazneno djelo ratnog zločina. Tijekom istrage ispitano je preko 220 svjedoka, te je pribavljena dostupna dokumentacija. Istraga je rezultirala podizanjem optužnice, za djelo ratnog zločina. Tijekom postupka nadležna tijela kaznenog progona uspostavila su suradnju s MKSJ, te nadležnim tijelima Republike Srbije.

Tijekom istrage nisu utvrđene činjenice, niti pronađeni dokazi koji bi upućivali na konkretnu osobu ili osobe, koje bi bile izravno odgovorne za smrt sina podnositeljice, Ove okolnosti svakako se mogu pripisati objektivnim razlozima, nastalim prvenstveno zbog ratnog stanja, uništenja dokaza od strane počinitelja ratnih zločina uslijed okupacije Vukovara i uklanjanja tragova zločina prije mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja, kao i činjenice da su okrivljenici nadležnim tijelima kaznenog progona nedostupni i da je za njima raspisana međunarodna tjeratica.

Podnositeljica u ustavnoj tužbi ne pruža neke konkretne dokaze ili prijedloge koje su vlasti mogle poduzeti u cilju efikasne istrage, niti navodi da se neki od mogućih počinitelja nalaze na području Republike Hrvatske.

Ustavni sud primjećuje da su osumnjičenici u kaznenom postupku koji je predmet ovog postupka nedostupni hrvatskim vlastima te da se okrivljenici koji žive u Srbiji i imaju državljanstvo te zemlje ne mogu izručiti (v. predmet ESLJP-a Nježić i Štimac protiv Hrvatske, br. 29823/13, stavak 45., presuda od 9. travnja 2015.), a hrvatske vlasti za to ne mogu biti odgovorne. U vezi eventualne obaveze Republike Hrvatske da od Republike Srbije zatraži provođenje postupka radi kaznenih djela o kojima se radi u ovom predmetu, Ustavni sud ističe da je u Republici Srbiji već proveden kazneni postupak protiv 24 osobe od kojih je osam osuđeno na kazne zatvora u rasponu od 5 do 20 godina. K tome protiv tri osobe vođen je postupak pred MKSJ radi ubijanja ratnih zarobljenika na Ovčari, te su dvije od tih osoba osuđene na kazne zatvora od deset i dvadeset godina.

U odnosu na moguće do sada još neprocesuirane počinitelje, a koji bi se mogli nalaziti na području Republike Srbije, [treba napomenuti da] bliski srodnici žrtava tih kaznenih djela mogu sami podnijeti kaznenu prijavu za ta kaznena djela srpskom Tužiteljstvu za ratne zločine, koje je nadležno za takve ozbiljne povrede međunarodnog humanitarnog prava. K tome, podnositeljica se mogla tijekom postupka u Republici Srbiji obraćati nadležnim tijelima te države i isticati svoje eventualne pritužbe na njihov rad, a mogla je i podnijeti zahtjev ESLJP-u protiv Republike Srbije, ako smatra da je žrtva povrede prava iz Konvencije koju je počinila ta zemlja (ibid stavak 68.).

Zaključno, Ustavni sud ističe da bez obzira na težinu i osjetljivost istraživanja i procesuiranja ratnih zločina, članak 21. Ustava nalaže državi efikasno provođenje tog

zadatka. Međutim, s obzirom na sve okolnosti konkretnog slučaja, a posebno imajući u vidu da je istraga odnosno kazneni postupak još u tijeku te da se pred hrvatskim sudovima vodi veći broj kaznenih predmeta zbog ratnih zločina, Ustavni sud ocjenjuje da se u ovom slučaju, za sada, ne može govoriti o odgovornosti nadležnih tijela državne vlasti za zanemarivanje ili nedostatak volje da provedu djelotvornu istragu smrti podnositeljčina sina u smislu članka 21. stavka 1. Ustava i članka 2. stavka 1. Konvencije (proceduralni aspekt).

54. U odluci U-IIIbI-863/2019 od 9. srpnja 2019. godine, Ustavni sud ispitao je djelotvornost istrage eksplozije do koje je došlo na radnom mjestu podnositelja ustavne tužbe 2006. godine u kojoj je zadobio ozljede s mogućim smrtnim ishodom. U tom predmetu, policija je sastavila izvješće o nesreći 2006. godine, ali nadležna tijela nisu pokrenula kazneni postupak. Godine 2016. podnositelj je protiv društva poslodavca i dviju drugih osoba podnio kaznene prijave koje su na kraju odbačene jer je 2011. godine nastupila zastara kaznenog progona. Ustavni sud ispitao je tužbu u svjetlu načela izloženih u predmetu *Fergec protiv Hrvatske* (br. 68516/14, stavci 21. - 22. i stavci 32. - 33., 9. svibnja 2017.). Utvrdio je da je podnositelj zahtjeva mogao zatražiti zaštitu i na građanskom i na kaznenom sudu. S obzirom na to da ustavnu tužbu nije podnio sve do veljače 2019. godine, Ustavni sud smatrao je da ne može uzeti u razmatranje propust nadležnih tijela da provedu istragu između 2006. godine, kad je događaj nastao, i 2011. godine, kad je nastupila zastara kaznenog progona. Podnositelj nije koristio nikakva građanska pravna sredstva za svoju situaciju, iako se odgovornost njegovog poslodavca za štetu koju je pretrpio mogla ispitati na temelju odštetnog prava. Ustavni sud zaključio je da je podnositelj, propustom da pokrene parnični postupak i podnošenjem kaznene prijave tek deset godina nakon dana nesreće, kada je već nastupila zastara kaznenog progona, sam izazvao situaciju u kojoj državna tijela više nisu mogla provesti istragu. Zaključio je da nije došlo do povrede članka 2. Konvencije u njegovom proceduralnom aspektu.

55. U odluci U-IIIbI-4222/2018 od 5. studenog 2019. godine, Ustavni sud usvojio je ustavnu tužbu u pogledu nedjelotvorne istrage ubojstva člana obitelji podnositelja ustavne tužbe, koji je u prosincu 1991. godine odveden iz svoje kuće od strane pripadnika hrvatske vojne policije u vojni zatvor gdje je i preminuo. Njegovo je tijelo odneseno na nepoznatu lokaciju i do danas nije pronađeno. U svojoj ustavnoj tužbi podnositelji su prigovorili povredi članka 6. Konvencije, ali Ustavni sud ispitao je tužbu s proceduralnog aspekta članka 2. Konvencije.

Ustavni je sud napomenuo da nadležna tijela nisu uložila dostatne napore kako bi utvrdila tko je uistinu bio zapovjednik predmetnog vojnog zatvora. Dalje je presudio da su neobjašnjive odgode nakon 2009. godine, zajedno s ukupnom duljinom izvida, dovele u pitanje djelotvornost istrage te su nužno morale imati negativan utjecaj na izgleda za utvrđivanje istine.

Osim što je utvrdio povredu članka 2. Konvencije u proceduralnom aspektu, Ustavni je sud podnositeljima dosudio naknadu štete. Konkretno, presudio je da, kako bi podnositelji prestali biti „žrtve“ povrede članka 2.

Konvencije, nacionalne vlasti također moraju pružiti zadovoljštinu za povredu Konvencije. Imajući u vidu iznose koje je Sud dosudio na ime nematerijalne štete u predmetima protiv Hrvatske u kojima je utvrdio da su istrage ratnih zločina bile nedjelotvorne, Ustavni je sud zaključio da je ukupni iznos od 9.300,00 eura (EUR) koji su podnositelji zatražili u svojoj ustavnoj tužbi dostatan i u skladu sa standardima ustanovljenim u praksi Suda.

56. Podnositelji zahtjeva dostavili su pet odluka Ustavnog suda koje nisu dostupne na mrežnim stranicama Ustavnog suda: U-III-1649/2012 od 13. lipnja 2012., U-III-5365/2013 od 6. veljače 2014., U-III-4413/2014 od 19. studenog 2014., U-III-3427/2015 od 18. studenog 2015. i U-III-2725/2015 od 14. siječnja 2016. Te se odluke odnose na ustavne tužbe podnesene protiv presuda građanskih sudova kojima se odbijaju tužbe protiv države za naknadu štete u vezi s nasilnom smrću članova obitelji podnositelja ustavnih tužbi. U odlukama je navedeno da su u svojim ustavnim tužbama neki podnositelji prigovorili povredi članka 21. Ustava i članka 2. Konvencije (U-III-5365/2013 od 6. veljače 2014. i U-III-2725/2015 od 14. siječnja 2016.), neki su prigovorili povredi članka 21. i 29. Ustava i članka 2. i 6. Konvencije (U-III-3427/2015 od 18. studenog 2015.), a neki su prigovorili povredi članka 29. Ustava i članka 6. Konvencije (U-III-1649/2012 od 13. lipnja 2012. i U-III-4413/2014 od 19. studenog 2014.). Ustavni sud odbio je sve te ustavne tužbe kao očigledno neosnovane, utvrdivši da odluke domaćih građanskih sudova nisu bile proizvoljne.

PRIGOVORI

57. Podnositelji zahtjeva prigovorili su, posebice, da postupovne obveze tužene Vlade na temelju članka 2. i 14. Konvencije nisu bile ispunjene.

PRAVO

58. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da vlasti nisu poduzele odgovarajuće i primjerene korake kako bi istražile stradavanje N.K.-a i P.K.-a i ubojice privede pravdi. Također su ustvrdili da su N.K. i P.K. ubijeni jer su bili Srbi te da nacionalne vlasti nisu istražile taj čimbenik. Pozvali su se na članke 2. i 14. Konvencije. Sud, kao gospodar karakterizacije koja se u pravu daje činjenicama predmeta, ispitaće ovaj prigovor samo na temelju članka 2. Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. ...“

A. Tvrđnje stranaka

1. Vlada

59. Vlada je tvrdila da podnositelji zahtjeva nisu iscrpili dostupna domaća pravna sredstva u odnosu na njihov prigovor. Prije svega, nisu podnijeli kaznenu prijavu u pogledu stradavanja N.K.-a i P.K.-a. Nadalje, nakon što su saznali da je policija podnijela prijavu, trebali su se aktivno uključiti u istragu pružanjem potrebnih informacija i mogućih indicija nadležnim tijelima. Podnositelji zahtjeva obratili su se tijelima kaznenog progona samo podnošenjem zahtjeva za naknadu štete. Međutim, prema sudskoj praksi Suda, parnični postupak za naknadu štete nebitan je za postupovne obveze države na temelju članka 2. Konvencije.

60. Vlada je nadalje istaknula da sudska praksa Ustavnog suda pokazuje da je ustavna tužba djelotvorno domaće pravno sredstvo koje se može koristiti za prigovore u pogledu nedjelotvornih istraga na temelju članaka 2. i 3. Konvencije.

61. Vlada je ustvrdila da je u prosincu 2014. godine Ustavni sud uveo posebnu oznaku „U-IIIBi“ za označavanje postupaka pokrenutih ustavnom tužbom kojom se prigovara nedjelotvornoj istrazi na temelju članaka 2. i 3. Konvencije.

62. Od tada je Ustavni sud u odlukama U-IIIBi-7367/2014 od 15. prosinca 2015., U-IIIBi-2698/2016 od 14. prosinca 2016., U-IIIBi-3699/2015 od 30. ožujka 2017., U-IIIBi-1066/2015 od 3. travnja 2019. i U-IIIBi-4222/2018 od 5. studenog 2019., koje su sve dostupne na mrežnim stranicama Ustavnog suda, ispitivao osnovanost ustavnih tužbi u pogledu nedjelotvornih istraga kaznenih djela ratnog zločina na temelju članka 2. Konvencije. Ispitivao je i djelotvornost istraga drugih kaznenih djela, što je vidljivo iz odluka U-III-6559/2010 od 13. studenog 2014., U-IIIBi-369/2016 od 19. prosinca 2017. i U-IIIBi-2349/2013 od 10. siječnja 2018., koje su sve dostupne na mrežnim stranicama Ustavnog suda.

63. U pogledu sudske prakse Ustavnog suda na koju su se pozivali podnositelji zahtjeva (vidi stavke 56. i 69. ove odluke), Vlada je tvrdila da se ustavne tužbe podnesene u tim predmetima odnose na parnični postupak za naknadu štete protiv države, a ne na djelotvornost istraga na temelju članaka 2. i 3. Konvencije.

64. Prema mišljenju Vlade, iz jasne i dosljedne sudske prakse Ustavnog suda vidljivo je da će Ustavni sud, ako pojedinci u svojim ustavnim tužbama prigovore nedjelotvornim istragama na temelju članaka 2. ili 3. Konvencije, ispitati osnovanost tih tužbi primjenjujući standarde djelotvorne istrage razvijene u sudskoj praksi Suda.

65. Prema tome, ustavna tužba očito je djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovore u pogledu proceduralnog aspekta članaka 2. i 3. Konvencije, a činjenica da su podnositelji zahtjeva podnijeli svoj zahtjev Sudu, a da prethodno nisu iskoristili to sredstvo, znači da se njihov prigovor

pred Sudom treba proglasiti nedopuštenim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

66. Vlada je također tvrdila da je prigovor podnesen nepravovremeno i da je, u svakom slučaju, provedena istraga bila djelotvorna i nije bila diskriminirajuća.

2. Podnositelji zahtjeva

67. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da je istraga stradavanja N.K.-a i P.K.-a bila nedjelotvorna jer vlasti gotovo trideset godina nisu uspjele utvrditi nijednu relevantnu činjenicu.

68. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da za svoj prigovor nisu na raspolaganju imali učinkovito pravno sredstvo. Konkretno, država je odbila sklopiti nagodbu o naknadi štete za stradavanje N.K.-a i P.K.-a. Pokretanje parničnog postupka za naknadu štete protiv države bilo bi uzaludno jer je praksa domaćih sudova o tom pitanju bila nedosljedna, a oni bi na kraju samo platili troškove postupka državi, čime bi im bio nametnut prekomjeran individualni teret. Podnositelji zahtjeva uputili su na dvije odluke Vrhovnog suda: Rev 1669/11-2 od 26. travnja 2016. i Rev-x 1050/16-2 od 8. ožujka 2017., donesene u parničnim postupcima u kojima su zahtjevi za naknadu štete protiv države u vezi sa smrću članova obitelji tužitelja odbijeni jer je u odnosu na njih nastupila zastara.

69. Podnositelji zahtjeva nadalje su tvrdili da ustavna tužba nije djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovore koji se odnose na nedjelotvorne istrage na temelju članka 2. Konvencije jer Ustavni sud odbija takve tužbe kao neosnovane ili ih proglašava nedopuštenima. U prilog svojim tvrdnjama pozvali su se na nekoliko odluka Ustavnog suda: U-III-1649/2012 od 13. lipnja 2012., U-III-5365/2013 od 6. veljače 2014., U-III-4413/2014 od 19. studenog 2014., U-III-3427/2015 od 18. studenog 2015. i U-III-2725/2015 od 14. siječnja 2016. (vidi stavak 56. ove odluke).

70. Konačno, podnositelji zahtjeva ustvrdili su da su stalno ispitivali istražna tijela o napretku istrage te su podnijeli svoj zahtjev Sudu čim su shvatili da je istraga nedjelotvorna.

B. Ocjena Suda

1. Uvodne napomene

71. Uzimajući u obzir tvrdnje stranaka (vidi stavke 59. i 68. ove odluke), Sud smatra važnim napomenuti sljedeće.

72. Rođaci podnositelja zahtjeva umrli su od posljedica prostrjeljanih rana glave i trupa (vidi stavak 7. ove odluke). Sud je dosljedno smatrao da je, kad su pojedinci ubijeni upotrebom sile, država obvezna pokrenuti i provesti istragu koja ispunjava procesne pretpostavke članka 2. (vidi *Armani Da Silva protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 5878/08, stavak 230., 30. ožujka

2016., i *Mustafa Tunç i Fecire Tunç protiv Turske* [VV], br. 24014/05, stavak 169., 14. travnja 2015.). Parnični postupak u temelju inicijative srodnika žrtve ne bi ispunio obvezu države po tom pitanju (vidi, *mutatis mutandis*, *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 46477/99, stavak 74., ECHR 2002–II). To stoga što tužba za naknadu štete, bilo u cilju ostvarivanja zadovoljštine zbog smrti ili zbog povrede službene dužnosti u tijeku istrage, bez zaključaka kaznene istrage, ne daje mogućnost utvrđivanja identiteta počinitelja, a još manje utvrđivanja njihove odgovornosti (vidi *Narin protiv Turske*, br. 18907/02, stavak 47., 15. prosinca 2009., i *Jelić protiv Hrvatske*, br. 57856/11, stavak 64., 12. lipnja 2014.).

73. Sud nadalje ponavlja da je, čim vlasti saznaju za smrt osobe u sumnjivim okolnostima, neovisno o načinu na koji je do nje došlo, dužnost države provesti djelotvornu službenu istragu. Ne mogu prepustiti inicijativu srođnicima da ulože formalni prigovor ili preuzmu odgovornost za vođenje istražnih postupaka (vidi *Nachova i ostali protiv Bugarske* [VV], br. 43577/98 i 43579/98, stavak 111., ECHR 2005–VII, i gore citirani predmet *Jelić*, stavak 61.). S tim u vezi, Sud je ranije presudio u predmetima u vezi sa zlostavljanjem, kada su vlasti također obvezne postupati po službenoj dužnosti, da se prava žrtava zajamčena domaćim zakonom o kaznenom postupku, kao što su, u slučaju Hrvatske, pravo zatražiti od državnog odvjetnika obavijest o poduzetim radnjama povodom kaznene prijave i pravo pritužbe višem državnom odvjetniku ako podređeni državni odvjetnik ne donese odluku o kaznenoj prijavi u roku od šest mjeseci (vidi *Tadić protiv Hrvatske*, br. 10633/15, stavci 32. i 43., 23. studenog 2017.), i, primjerice, mogućnost podnošenja kaznene prijave protiv državnih službenika koji su sudjelovali u kaznenom postupku u vezi s prigovorom podnositelja zahtjeva zbog nasilničkog napada od strane drugog pojedinca (vidi *Remetin protiv Hrvatske*, br. 29525/10, stavci 73. - 74., 11. prosinca 2012.), ne trebaju shvatiti kao nametanje obveze žrtvama da ih koriste u kontekstu iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava (*ibid.*).

74. U ovom predmetu, vlasti su saznale za stradavanje rođaka podnositelja zahtjeva 6. veljače 1992. godine, kad je policiji u Sisku prijavljeno da su tijela N.K.-a i P.K.-a pronađena pokraj ceste, i kad je obdukcija izvršena 7. veljače 1992. godine pokazala da su umrli od prostrijelnih rana (vidi stavke 5. do 7. ove odluke).

75. Sud napominje da je 10. veljače 1992. godine policija u Sisku podnijela kaznenu prijavu protiv nepoznatih počinitelja Okružnom javnom tužiteljstvu Sisak, navodeći da su N.K. i P.K. bili ubijeni, te da je uslijedila kaznena istraga koju su podnositelji smatrali nedjelotvornom (vidi stavke 8. do 35. i 57. ove odluke).

76. Pitanje koje treba ispitati u ovom predmetu jest je li, kako je ustvrdila Vlada, ustavna tužba djelotvorno pravno sredstvo za prigovore u pogledu nedjelotvornih istraga i jesu li podnositelji zahtjeva morali iskoristiti to pravno sredstvo prije podnošenja zahtjeva Sudu.

2. *Je li ustavna tužba djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovore u pogledu nedjelotvornih istraga na temelju članka 2. i 3. Konvencije*

(a) **Opća načela**

77. Sud se poziva na opća načela pretpostavke iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava navedena u predmetu *Vučković i drugi protiv Srbije* ((preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih predmeta, stavci 69. – 77., 25. ožujka 2014.).

78. Sud je dosljedno smatrao da je načelo supsidijarnosti jedno od temeljnih načela na kojima počiva sustav Konvencije. To znači da je mehanizam za zaštitu temeljnih prava uspostavljen Konvencijom supsidijaran nacionalnim sustavima za zaštitu ljudskih prava (vidi gore citirani predmet *Vučković*, stavak 69., i *Habulinec i Filipović protiv Hrvatske* (odl.), br. 51166/10, stavak 26., 4. lipnja 2013.).

79. Sud ponavlja da je svrha pravila o iscrpljenosti sadržanog u članku 35. stavku 1. Konvencije državama ugovornicama dati priliku da spriječe ili isprave povrede za koje se navodi da su ih počinile prije nego što se ti navodi podnesu Sudu. Sukladno tome, to pravilo podrazumijeva da podnositelji zahtjeva moraju prvo iskoristiti pravna sredstva predviđena nacionalnim pravnim sustavom kako države ne bi morale odgovarati za svoje radnje pred međunarodnim tijelom prije nego što su imale mogućnost ispraviti povredu u okviru svog pravnog sustava. Ipak, to se pravilo temelji na pretpostavci, koja se odražava u članku 13. Konvencije, s kojim je blisko povezana, da postoji djelotvorno pravno sredstvo u domaćem sustavu u odnosu na navodnu povredu (vidi gore citirani predmet *Vučković*, stavci 69. i 70., i *Kudła protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, stavak 152., ECHR 2000–XI).

80. U pogledu tereta dokazivanja, prvenstveno je na Vladi koja tvrdi da pravno sredstvo nije iscrpljeno da uvjeri Sud da je djelotvorno pravno sredstvo u relevantno vrijeme bilo dostupno u teoriji i u praksi, da je moglo pružiti zadovoljštinu u odnosu na prigovore podnositelja zahtjeva te da je nudilo razumne izgleda za uspjeh. Međutim, nakon što se zadovolji taj teret dokazivanja, podnositelj zahtjeva mora utvrditi da je pravno sredstvo koje je navela Vlada zapravo bilo iscrpljeno ili je iz nekog razloga bilo neodgovarajuće i nedjelotvorno u određenim okolnostima predmeta ili da su postojale posebne okolnosti zbog kojih je bio oslobođen od ispunjenja tog zahtjeva (vidi gore citirani predmet *Vučković*, stavci 71., 74. i 77.; *Akdivar i drugi protiv Turske*, 16. rujna 1996., stavci 65. - 69., *Izješća o presudama i odlukama 1996-IV*; i *McFarlane protiv Irske* [VV], br. 31333/06, stavak 107., 10. rujna 2010.).

81. Ipak, prema „opće prihvaćenim načelima međunarodnog prava“, mogu postojati posebne okolnosti koje oslobađaju podnositelja zahtjeva od obveze da iscrpi domaća pravna sredstva koja su mu na raspolaganju. To je pravilo primjenjivo i u slučajevima kada se pokaže da postoji upravna praksa

koja se sastoji od ponavljanja radnji nespojivih s Konvencijom i službene tolerancije od strane državnih vlasti, i kada je ona takve naravi da postupak čini uzaludnim ili nedjelotvornim (vidi gore citirane predmete *Vučković*, stavak 73., i *Akdivar i drugi*, stavak 67.). Međutim, postojanje samo sumnje u izgledu za uspjeh određenog pravnog sredstva koje nije očigledno uzaludno nije dovoljan razlog za propust iscrpljivanja tog domaćeg pravnog sredstva (vidi gore citirani predmet *Vučković*, stavak 74., i *Brusco protiv Italije* (odl.), br. 69789/01, ECHR 2001–IX).

(b) Primjena načela na ovaj predmet

82. Sud napominje da je Konvencija sastavni dio hrvatskog pravnog sustava, u kojem ima prednost u odnosu na domaće zakonodavstvo (članak 134. Ustava, vidi stavak 36. ove odluke), i izravno se primjenjuje (članak 5. Zakona o sudovima, vidi stavak 38. ove odluke).

83. Ustavni je sud ranije presudio da se prava zajamčena Konvencijom i njezinim Protokolima trebaju smatrati ustavnim pravima s pravnom snagom jednakom odredbama Ustava (vidi stavak 40. ove odluke), čime je Ustavni sud priznao svoju nadležnost za ispitivanje navodnih povreda Konvencije.

84. Na temelju članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, svatko tko smatra da su mu odlukom državnog tijela ili tijela s javnim ovlastima, kojom je odlučeno o njegovim pravima ili obvezama, povrijeđena prava zajamčena Ustavom može podnijeti ustavnu tužbu protiv te odluke (vidi stavak 38. ove odluke), pri čemu se podrazumijeva da je pravo na život zajamčeno hrvatskim Ustavom (vidi stavak 37. ove odluke; vidi također, *mutatis mutandis*, *Ljaskaj protiv Hrvatske*, br. 58630/11, stavak 48., 20. prosinca 2016.). Na temelju članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, osoba može podnijeti ustavnu tužbu i prije no što je iscrpljen pravni put ako relevantni sud nije odlučio o pravima i obvezama stranke u razumnom roku ili ako se pobijanom odlukom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice (vidi stavak 38. ove odluke).

85. U predmetima u odnosu na Hrvatsku, Sud je dosljedno smatrao da, kako bi se ispunila pretpostavka iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, a u skladu s načelom supsidijarnosti, podnositelji moraju, prije nego što podnesu svoje prigovore Sudu, prvo dati hrvatskom Ustavnom sudu priliku da ispravi njihovu situaciju i riješi pitanja koja žele iznijeti pred Sudom (vidi, primjerice, *Bučkal protiv Hrvatske* (odl.), br. 29597/10, stavak 20., 3. travnja 2012.; *Longin protiv Hrvatske*, br. 49268/10, stavak 36., 6. studenog 2012.; i gore citirani predmet *Muršić*, stavak 81.).

86. U predmetima protiv Hrvatske u vezi s proceduralnim aspektom članka 2., 3. i 8. Konvencije, napominjući da je praksa Ustavnog suda u pogledu dopuštenosti tužbi zbog nedjelotvornih istraga neujednačena, Sud nije zamjerio podnositeljima zahtjeva činjenicu da su Ustavnom sudu pružili

prilikom da ispravi navodne propuste (vidi *Bajić protiv Hrvatske*, br. 41108/10, stavak 69., 13. studenog 2012., i *Remetin protiv Hrvatske*, br. 29525/10, stavak 84., 11. prosinca 2012.) ni činjenicu da se nisu obratili Ustavnom sudu prije podnošenja zahtjeva Sudu (vidi *Škorjanec protiv Hrvatske*, br. 25536/14, stavak 48., 28. ožujka 2017.).

87. Smatrao je – bez namjere da dovede u pitanje ovlast Ustavnog suda za tumačenje kriterija za ocjenu dopuštenosti ustavnih tužbi i posljedičnu praksu da određene odluke ne podliježu ocjeni ustavnosti – da podnositelji zahtjeva koji su podnijeli ustavne tužbe nisu postupali ni nerazumno ni protivno formulaciji članka 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu (vidi gore citirane predmete *Bajić*, stavci 68. i 69., i *Remetin*, stavci 83. i 84.). Tvrditi da se ustavna tužba ne mora podnijeti samo zato što je, u to vrijeme, praksa Ustavnog suda ukazivala na to da djelotvornost istraga ne podliježe ocjeni Ustavnog suda isključila bi činjenicu da se ta praksa može razviti (vidi *Pavlović i drugi protiv Hrvatske*, br. 13274/11, stavak 36., 2. travnja 2015.). Što je još važnije, time bi se uklonio svaki poticaj za takav razvoj jer bi podnositelji zahtjeva sustavno podnosili svoje prigovore Sudu, a da ne pruže Ustavnom sudu priliku da promijeni svoju praksu. To bi bilo protivno načelu supsidijarnosti (vidi, *mutatis mutandis*, *Vrtar protiv Hrvatske*, br. 39380/13, stavak 76., 7. siječnja 2016.).

88. U ovom predmetu, Vlada je tvrdila da praksa Ustavnog suda razvijena nakon studenog 2014. godine pokazuje da je ustavna tužba postala djelotvorno domaće pravno sredstvo za prigovore u pogledu nedjelotvornih istraga na temelju članaka 2. i 3. Konvencije.

89. S tim u vezi, Sud napominje da je u odluci U-III-6559/2010 od 13. studenog 2014. godine Ustavni sud, pozivajući se na standarde djelotvorne istrage razvijene u sudskoj praksi Suda, usvojio ustavnu tužbu u pogledu nedjelotvorne istrage navodnog zlostavljanja podnositelja. Osim što je utvrdio povredu članka 3. Konvencije u proceduralnom aspektu, sud je podnositelju ustavne tužbe dosudio naknadu štete te je Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske naložio da provede djelotvornu istragu navodnog zlostavljanja. Na mrežnim stranicama Ustavnog suda navedeno je da je, predmetnom odlukom, njegova praksa usklađena s praksom Suda na temelju članka 3. Konvencije (vidi stavak 45. ove odluke).

90. Sud dalje prima na znanje izmjenu Poslovnika Ustavnog suda Republike Hrvatske 23. prosinca 2014. godine, odnosno uvođenje posebne oznake „U-IIIBi“ za označavanje postupaka pokrenutih ustavnom tužbom kojom se prigovara nedjelotvornoj istrazi na temelju članaka 2. i 3. Konvencije (vidi stavak 40. ove odluke).

91. Sud napominje da je od 15. prosinca 2015. godine Ustavni sud ispitao osnovanost jedanaest ustavnih tužbi kojima se prigovaralo nedjelotvornoj istrazi na temelju članaka 2. i 3. Konvencije (vidi stavke 46. do 55. ove odluke). Istrage koje je u tim odlukama ispitao Ustavni sud nisu predmet nadzora Suda u ovom predmetu. Međutim, kako bi ispitao je li ustavna tužba

djelotvorno pravno sredstvo, Sud mora uzeti u obzir analizu djelotvornosti tih istraga koju je izvršio Ustavni sud.

92. S tim u vezi, Sud smatra da se prije travnja 2019. godine nije moglo s dostatnom sigurnošću reći da je Ustavni sud djelotvorno ispitivao istrage. Iz gore navedenih odluka (vidi stavke 47. do 48. i 51. do 52.) vidljivo je da se analiza Ustavnog suda u većini njegovih odluka prije travnja 2019. godine sastojala od utvrđivanja da je nadležni tužitelj poduzimao razne izvidne mjere povodom kaznene prijave, o kojima podnositelji ustavne tužbe jesu ili nisu bili obaviješteni, te zaključka da se istraga u dotičnom predmetu ne može smatrati nedjelotvornom. Kao što je gore navedeno, predmetne istrage nisu predmet kontrole Suda u ovom predmetu. Međutim, Sud napominje da se u analizi djelotvornosti tih istraga koju je izvršio Ustavni sud nije pozivalo ni na koje posebne okolnosti predmeta te se čini da su se ponekad zanemarivali ozbiljni nedostaci u istragama, kao što je to istaknulo nekoliko sudaca Ustavnog suda u svojim izdvojenim mišljenjima donesenim uz te odluke (vidi stavke 51. i 52. ove odluke).

93. S druge strane, Sud napominje da najnovije odluke Ustavnog suda o tom pitanju, one od 3. travnja, 9. srpnja i 5. studenog 2019. godine, pokazuju da je Ustavni sud dosljedno i djelotvorno ispitivao istrage (vidi stavke 53. - 55. ove odluke). Doista, čini se da su kriteriji koje je Ustavni sud opsežno primjenjivao kad je ocjenjivao je li istraga u tim predmetima bila djelotvorna ili ne u skladu s kriterijima koje je utvrdio Sud. Sud pozdravlja taj razvoj sudske prakse Ustavnog suda (vidi stavak 87. ove odluke).

94. Sud se sada okreće odlukama Ustavnog suda na koje su se podnositelji zahtjeva pozvali u prilog svojoj tvrdnji da ustavna tužba nije djelotvorno pravno sredstvo za prigovore u pogledu nedjelotvornih istraga (vidi stavke 56. i 69. ove odluke). Tih pet odluka, koje nisu dostupne na mrežnim stranicama Ustavnog suda, odnose se na ustavne tužbe podnesene protiv presuda građanskih sudova kojima se odbijaju tužbe protiv države za naknadu štete u vezi s nasilnom smrću članova obitelji podnositelja ustavnih tužbi. U dvjema odlukama prigovara se povredi članka 21. Ustava i članka 2. Konvencije (U-III-5365/2013 od 6. veljače 2014. i U-III-2725/2015 od 14. siječnja 2016.), u jednoj se prigovara povredi članka 21. i 29. Ustava i članka 2. i 6. Konvencije (U-III-3427/2015 od 18. studenog 2015.), a u dvjema se prigovara povredi članka 29. Ustava i članka 6. Konvencije (U-III-1649/2012 od 13. lipnja 2012. i U-III-4413/2014 od 19. studenog 2014.). Ustavni sud odbio je sve te ustavne tužbe kao očigledno neosnovane, utvrdivši da odluke domaćih građanskih sudova nisu bile proizvoljne.

95. Budući da stranke nisu dostavile preslike ustavnih tužbi podnesenih u tim predmetima, Sud ne može provjeriti jesu li podnositelji ustavnih tužbi, osim nekih koji su se formalno pozvali na članak 21. Ustava i članak 2. Konvencije, zapravo prigovorili da država nije ispunila svoju postupovnu obvezu u pogledu nasilne smrti članova njihovih obitelji. Činjenica da je osoba iznijela prigovor zbog povrede proceduralnog aspekta članka 2.

Konvencije u ustavnoj tužbi koja se odnosi na odluke domaćih sudova donesene u parničnom postupku za naknadu štete u vezi s nasilnom smrću člana njezine obitelji ne bi trebala spriječiti Ustavni sud da ga ispita u svjetlu načela razvijenih u okviru proceduralnog aspekta članka 2. Konvencije.

96. U svakom slučaju, čak i pretpostavljajući da su podnositelji ustavne tužbe u dotičnim predmetima pred Ustavnim sudom prigovorili povredi postupovne obveze države u pogledu smrti članova njihovih obitelji, Sud napominje da su te odluke donesene prije siječnja 2016. godine. Sud prihvaća da je to moglo bilo prijelazno razdoblje tijekom kojeg je Ustavni sud, koji je osnovanost tih tužbi počeo ispitivati tek u studenom 2014. godine (vidi stavak 45. ove odluke), konsolidirao svoju sudsku praksu o dopuštenosti tužbi u pogledu nedjelotvornih istraga na temelju članka 2. i 3. Konvencije. Činjenica je da je najkasnije od siječnja 2016. godine Ustavni sud dosljedno preispitivao istrage (vidi stavke 48. - 55. ove odluke).

97. Sud nadalje napominje da odluke Ustavnog suda imaju obvezujući učinak i da su ih domaća tijela dužna provoditi u pitanjima iz njihove nadležnosti (vidi stavak 38. ove odluke). S tim u vezi, Sud primjećuje da je u odluci od 13. studenog 2014. godine Ustavni sud, osim što je utvrdio povredu članka 3. Konvencije u proceduralnom aspektu, podnositelju ustavne tužbe dosudio naknadu štete te je nadležnom tužitelju naložio da provede djelotvornu istragu navodnog zlostavljanja (vidi stavak 45. ove odluke). Dalje napominje da je nadležni tužitelj, nakon povoljne odluke Ustavnog suda od 10. siječnja 2018. godine, kojom su uredno riješena središnja pitanja prigovora podnositeljice ustavne tužbe i kojom je utvrđeno kršenje postupovne obveze na temelju članka 3. u vezi s člankom 14. Konvencije, nastavio istragu prigovora podnositeljice (vidi stavak 50. ove odluke). Konačno napominje da je u odluci od 5. studenog 2019. godine Ustavni sud, osim što je utvrdio povredu članka 2. Konvencije u proceduralnom aspektu, dosudio podnositeljima naknadu štete (vidi stavak 55. ove odluke). Sud nema razloga sumnjati da će nakon te odluke nadležno tužiteljstvo nastaviti istragu stradanja žrtve, uzimajući u obzir napomene Ustavnog suda o nedostacima u toj konkretnoj istrazi. Sud je stoga uvjeren da ustavna tužba može pružiti zadovoljštinu u odnosu na prigovore u pogledu nedjelotvornih istraga.

98. U pogledu tvrdnje podnositelja zahtjeva o nedjelotvornosti ustavnih tužbi s obzirom na činjenicu da ih Ustavni sud obično odbija kao neosnovane (vidi stavak 69. ove odluke), Sud smatra da nema razloga sumnjati u njegovu revnost, imajući u vidu najnovije odluke Ustavnog suda u kojima se opsežno primjenjuju kriteriji koje je utvrdio Sud ocjenjujući je li istraga djelotvorna ili ne. Sud ponavlja da postojanje samo sumnje u izgled za uspjeh ustavne tužbe koja nije očigledno uzaludna nije dovoljan razlog za propust korištenja tog pravnog sredstva (vidi stavak 81. ove odluke). Uistinu, Sud ponavlja, kao što je to učinio u mnogim drugim kontekstima, da se prije podnošenja prigovora protiv Hrvatske Sudu, kako bi poštovali načelo supsidijarnosti, od podnositelja zahtjeva u načelu zahtijeva da Ustavnom sudu Republike

Hrvatske, kao najvišem sudu u Hrvatskoj, daju priliku da ispravi njihovu situaciju (vidi gore citirani predmet *Pavlović i drugi*, stavak 32.).

99. U svjetlu gore navedenih napomena, Sud smatra da, nakon razdoblja prilagodbe koje je uslijedilo nakon prve odluke Ustavnog suda o tom pitanju (vidi stavak 45. ove odluke), ustavna tužba, kako je ispitana u odlukama Ustavnog suda iz travnja, srpnja i studenog 2019. godine, sada strankama pruža mogućnost da daju ispitati djelotvornost istraga na temelju članaka 2. i 3. Konvencije u svjetlu načela koja je razvio Sud. Vlada je, sukladno tome, zadovoljila teret dokazivanja djelotvornosti tog pravnog sredstva u teoriji i praksi.

3. *Jesu li podnositelji zahtjeva trebali podnijeti ustavnu tužbu prije podnošenja zahtjeva Sudu*

100. Sud napominje da u ovom predmetu podnositelji zahtjeva nisu podnijeli ustavnu tužbu. Točno je da su svoj zahtjev Sudu podnijeli 29. rujna 2017. godine, dok je, prema ocjeni Suda, ustavna tužba postala djelotvorno pravno sredstvo tek 2019. godine (vidi stavak 99. ove odluke). Stoga se otvara pitanje treba li se na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije zahtijevati od podnositelja da iskoriste to pravno sredstvo prije nego što Sud ispita njihov prigovor.

101. Doista, ocjena toga jesu li domaća pravna sredstava iscrpljena obično se provodi u odnosu na datum podnošenja zahtjeva Sudu. Međutim, kao što je Sud u više navrata presudio, to pravilo podliježe iznimkama koje se mogu opravdati posebnim okolnostima svakog predmeta (vidi *Baumann protiv Francuske*, br. 33592/96, stavak 47., ECHR 2001-V, i gore citirani predmet *Brusco*). Konkretno, Sud je ranije odstupio od tog općeg pravila u predmetima protiv, primjerice, Italije, Hrvatske i Slovačke u pogledu pravnih sredstava za prekomjerno trajanje postupka (vidi gore citirani predmet *Brusco; Nogolica protiv Hrvatske* (odluka), br. 77784/01, ECHR 2002-VIII; i *Andrášik i drugi protiv Slovačke* (odluka), br. 57984/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00, 68563/01 i 60226/00, ECHR 2002-IX); u pogledu novog kompenzatornog pravnog sredstva za interno raseljene osobe kojima je onemogućen pristup njihovim posjedima u njihovim selima (vidi *İçyer protiv Turske* ((odluka) br. 18888/02, ECHR 2006-I); i u pogledu novog pravnog sredstva za oduzimanje vlasništva na sjevernom Cipru (vidi *Demopoulos i drugi protiv Turske* ((odluka) [VV], br. 46113/99 i sedam drugih predmeta, ECHR 2010). Razmatrana pravna sredstva uvedena su kako bi se na domaćoj razini pružila zadovoljština za prigovore na temelju Konvencije osoba čiji su se zahtjevi pred Sudom odnosili na slična pitanja.

102. Pridajući važnost supsidijarnoj prirodi svoje uloge, Sud smatra da se ta iznimka primjenjuje i u ovom predmetu.

103. S općenitog stajališta, Sud ponavlja da će u državama koje ne pruže djelotvorno pravno sredstvo za navodne povrede Konvencije pojedinci biti

sustavno prisiljeni upućivati prigovore Sudu koji bi se inače, i prema mišljenju Suda, primjerenije, u prvom redu rješavali u okviru nacionalnog pravnog sustava. Dugoročno će takva situacija vjerojatno utjecati na djelovanje sustava zaštite ljudskih prava uspostavljenog Konvencijom i na nacionalnoj i na međunarodnoj razini (vidi gore citirani predmet *Kudla*, stavak 155.).

104. Tijekom godina Sud je ispitao desetke zahtjeva protiv Hrvatske u kojima se prigovaralo nedjelotvornoj istrazi na temelju članaka 2. i 3. Konvencije. Nakon što niz godina nije ispitivao takve prigovore, Ustavni je sud preispitao i konsolidirao svoju praksu i sada preispituje djelotvornost istraga, koristeći sudsku praksu Suda kao osnovu svoje ocjene (vidi stavak 99. ove odluke).

105. U tim okolnostima, Sud smatra da bi se od podnositelja zahtjeva prema članku 35. stavku 1. Konvencije trebalo zahtijevati da podnesu ustavnu tužbu. Ne utvrđuje nikakve izvanredne okolnosti koje bi ih mogle izuzeti od te obveze (vidi stavke 80. i 81. ove odluke). Konkretno, ne čini se da postoji upravna praksa u Hrvatskoj koja se sastoji od ponavljanja radnji nespojivih s Konvencijom i nije se pokazalo da postoji službena tolerancija od strane državnih vlasti koja bi bila takve naravi da taj postupak čini uzaludnim ili nedjelotvornim. S tim u vezi, u pogledu istraga kaznenih djela ratnog zločina, u predmetu *Nježić i Štimac protiv Hrvatske* (br. 29823/13, stavak 72., 9. travnja 2015.), Sud je priznao da tijela kaznenog progona nisu ostala pasivna i da su znatni naponi uloženi u progon ratnih zločina. Konkretno, do 31. prosinca 2012. godine tijela kaznenog progona pokrenula su istrage protiv ukupno 3.436 navodnih počinitelja i doneseno je 557 osuđujućih presuda (vidi također *Trivkanović protiv Hrvatske*, br. 12986/13, stavak 82., 6. srpnja 2017.). U predmetu *Borojević i drugi protiv Hrvatske* (br. 70273/11, stavak 63., 4. travnja 2017.), Sud je presudio da se, uzimajući u obzir posebne okolnosti cjelokupne istrage zločina počinjenih na širem području Siska tijekom rata u Hrvatskoj i osudu V.M.-a, ne može reći da domaća tijela nisu ispunila svoju postupovnu obvezu na temelju članka 2. Konvencije (vidi također gore citirani predmet *Trivkanović*, stavak 83.).

106. Sud nadalje napominje da je istraga smrti rođaka podnositelja zahtjeva još uvijek u tijeku (vidi stavak 36. ove odluke) i da se čini kako je podnositeljima zahtjeva još uvijek dostupna mogućnost podnošenja ustavne tužbe. Stoga imaju mogućnost, ako to žele, podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu, pri čemu se podrazumijeva da se razdoblje u kojem je postupak bio u tijeku pred Sudom ne bi trebalo računati na njihovu štetu.

107. Sud želi naglasiti da podnositelji i dalje imaju mogućnost, nakon završetka relevantnog postupka pred Ustavnim sudom, ili ako se taj postupak bude nerazumno odugovlačio, ponovno iznijeti svoje prigovore Sudu ako se i dalje smatraju žrtvama povrede Konvencije.

108. Konačno, Sud napominje da se načela koja se odnose na postupovnu obvezu provođenja istrage na temelju članka 2., koja su gore izložena, slično

primjenjuju na postupovnu obvezu provođenja istrage na temelju drugih članaka Konvencije (vidi, primjerice, *Jeronovičs protiv Latvije* [VV], br. 44898/10, stavak 107., 5. srpnja 2016.; *Tadić protiv Hrvatske*, br. 10633/15, stavak 66., 23. studenog 2017.; *Rantsev protiv Cipra i Rusije*, br. 25965/04, stavak 288., ECHR 2010 (izvadci); *M.C. protiv Bugarske*, br. 39272/98, stavak 153., ECHR 2003-XII; i gore citirani predmet *Remetin*, stavak 96.). Stoga Ustavni sud Republike Hrvatske može na jednak način ispitati prigovore u pogledu propusta hrvatskih vlasti da ispune svoje postupovne obveze na temelju drugih mjerodavnih članaka Konvencije, a ne samo članaka 2. i 3.

109. U odnosu na gore navedeno, Sud prihvaća prigovor Vlade. Prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 2. Konvencije stoga se mora odbaciti na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrdjuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 16. siječnja 2020.

Abel Campos
Tajnik

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

Prilog

Br.	Ime podnositelja zahtjeva	Datum rođenja	Državljanstvo	Prebivalište
1	Zdravka KUŠIĆ	14. 6. 1958.	srpsko	Kragujevac
2	Bojan KUŠIĆ	25. 3. 1987.	srpsko	Kragujevac
3	Martina KUŠIĆ	25. 11. 1990.	srpsko	Kragujevac

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72468496524